

Από την εκπαίδευση στην Παιδεία...

Μια διαφορετική επιστολή στους τελειόφοιτους του 2ου Λυκείου Βριλησίων από τον καθηγητή τους, Γ. Κουβαρά

Του Τακη Καμπυλη

Πέρυσι τέτοια εποχή οι τελειόφοιτοι του 2ου Λυκείου Βριλησίων βρήκαν στα θρανία τους μία επιστολή. Ήταν από τον φιλόλόγο τους (και σεβαστό δάσκαλο) Γιάννη Κουβαρά. Αυτοί μπροστά σε μια μεγάλη αρχή, ο Γ. Κουβαράς κοντά στη συνταξιοδότηση. Γιατί την έστειλε στους μαθητές του;

Διότι «η ευτυχία δεν ανεβαίνει στα ρετιρέ επειδή λαχανιάζει. Αλλά το 2ο Λύκειο Βριλησίων είναι ρετιρέ και πάσης Ελλάδος. Σύμφωνα με τα στατιστικά πλασάρεται στη 10άδα ανάμεσα στα 3 χιλιάδες λύκεια όλης της χώρας. Και βέβαια προτιμώ ένα σχολείο που βγάζει ευτυχισμένους οδοκαθαριστές από ένα που βγάζει νευρωτικούς επιστήμονες, σήμερα που έχουμε έλλειμμα ευτυχίας και πλεόνασμα επιστημόνων (...) Το 2ο Βριλησίων είναι ευτυχισμένο γιατί πολλές φορές τελειώνετε το μάθημα και δεν φεύγατε (από τον συνήθη τόπο του εγκλήματος) μένατε στον χώρο του σχολείου, συζητούσατε, περιμένατε τους φίλους σας από άλλα τμήματα, νιώθατε δικό σας τον χώρο. Αυτό το γεγονός με συγκινεί, το εκλαμβάνω ως βαρόμετρο υγείας κι ευτυχίας, ως άμυνα συλλογικότητας που τόσο τη χρειαζόμαστε (επικοινωνώ άρα υπάρχω...)

«**Το καλλίτερο σχολείο**»

Ο καθηγητής εξηγεί στα «παιδιά» του στη συνέχεια της επιστολής του πως «το καλλίτερο σχολείο δεν είναι εκείνο που έχει τις περισσότερες επιτυχίες (οι στατιστικές είναι σαν τα μαγιώ, δείχνουν πολλά αλλά κρύβουν τα ουσιωδέστερα). Το καλλίτερο σχολείο είναι εκείνο που οι μαθητές του το μισούν λιγότερο. Σ' αυτό ήθελα να με κρίνετε».

Η επιστολή είναι από έναν μεγάλο φιλόλογο. Και ισορροπεί ανάμεσα σε σίχους, συμβουλές, σκέψεις και παιχνίδια λόγου. Είναι μια άλλη γλώσσα, με άλλες προτεραιότητες για έφηβους γεμάτους άγχος και χωρίς χρόνο. Κι ο Γ. Κουβαράς το ξέρει αυτό: «Σπαταλήστε τη μισή νιότη σας σε ουτοπίες. Την υπόλοιπη στα έργα της θάλασσας, στα έργα της αγάπης. Ανοίξτε πανιά στο Αδύνατο. Για να φτάσετε στο δυνατό. Αριστοκράτες στην τέχνη, στους τρόπους. Δημοκράτες στη ζωή. Ή αλλιώς μάγκες στα αλώνια, κύριοι στα σαλόνια. Το επαναλαμβάνω. Κανείς δεν ψήλωσε κονταίνοντας τους άλλους. Μόνο ασκήσεις σε μονόζυγο δίνουν πόντους "για να σηκωθούμε λίγο ψηλότερα και θα δούμε τις αμυγδαλιές ν' ανθίζουν, τα μάρμαρα να λάμπουν στον ήλιο, τη θάλασσα να κυματίζει. Λίγο ακόμα να σηκωθούμε λίγο ψηλότερα". Σεφερικά και σταθερά Ψηλά τις καρδιές (...)

«Σπαταλήστε χρόνο, αλλιώς πώς θ' ανακαλύψετε τη ζωή; Η ζωή είναι ωραία αλλά τα 'χει φτιάξει με άλλον. Επιμένετε και θα σας ενδώσει και δώσει. Αλλά επιμένετε ("επιμένετε και στον εαυτό σας να σας απαντήσει. Μην του επιτρέπετε υπεκφυγές"). Μην εμπιστεύεστε τα εύκολα. Απογοητεύουν εύκολα. Να είστε αναγεννησιακοί de omnibus dubitandum για όλα να αμφιβάλλετε εκτός από ένα ("γιατί και η αμφιβολία πρέπει κάπου να πατάει", Wittgenstein), την Αγάπη (η αμφιβολία στην αγάπη είναι αμαρτία)... Να λέτε τα άσχημα μπροστά στους φίλους σας. Τα καλά τους πίσω τους. Αντιγράψτε τα καλά του Μείζονος Ελληνισμού. Διαγράψτε τα άσχημα του Μίζερος Ελληνισμού. Μην κόβετε φλέβες, κόψτε λ.χ. το κάπνισμα. Μη χτυπάτε ενέσεις, εν ανάγκη χτυπήστε το κεφάλι σας στον τοίχο, ίσως πάρει μπροστά. Μην τα βάζετε με το γείτονα. Δεν είναι εχθρός. Ο εχθρός είναι μέσα μας, τα ελαττώματά μας. Αυτά πολεμήστε και περιορίστε. Μην καίτε τα βιβλία στο τέλος της χρονιάς. Μυρίζει καμένη σάρκα, καμένα μυαλά από Άουσβιτς μεριά. Κάψτε καλλίτερα προλήψεις, προκαταλήψεις και λοιπά λιπαρά. Τα βιβλία είναι για να φωτίζουν. Φωτιστείτε και αυτοαναφλεχθείτε οι ίδιοι με βιβλία. "Αν δεν καίει εσύ, αν δεν καώ εγώ πώς θα γεννούνε τα σκοτάδια φως; (Χικμέτ). Εκεί που καίει βιβλία, μία μέρα θα καίει ανθρώπους" (Τόμας Μαν το 1933 δηλ. το 1943 ήταν κοντά)».

«**Μακρύς ο δρόμος**»

Η επιστολή στους μαθητές του 2ου Λυκείου ξεκινάει με Εμπειρικό: «Πάρε τη λέξη μου Δος μου το χέρι σου» και συνεχίζει με το «Μακρύς ο δρόμος απ' την ανία της εκπαίδευσης στη μαγία της Παιδείας, στη μαγανία της. Διανύστε τον όμως. Εν ανάγκη με τα γόνατα, και ματωμένα. Αξίζει! (...) Μην περιορίζετε την πραγματικότητα στα 21cm της TV (έγχρωμη TV, ασπρόμαυρη ζωή), όταν η πραγματικότητα είναι απεριόριστη και κυρίως υπάρχουν τόσες πραγματικότητες όσες μπορείτε να φανταστείς. Φτιάξε τη δική σου, ομορφότερη από όλες τις άλλες. Είπαν την TV μηχανισμό αχρήστευσης του ανθρωπίνου βλέμματος. Μην αχρηστεύετε το πολυτιμότερο. Αναγνώστε πρόσωπα, το πιο συναρπαστικό και ωραίο ανάγνωσμα που υπάρχει. (...) Ο μόνος ιερός τόπος που υπάρχει, μάλλον ο πιο ιερός, είναι το ανθρώπινο πρόσωπο. Γι' αυτό στην Κόλαση οι άνθρωποι είναι δεμένοι πιστάγκωνα πλάτη με πλάτη. Υπάρχει κόλαση/τιμωρία μεγαλύτερη από τη στέρηση του βλέμματος του άλλου;»

Και η επιστολή στους μαθητές καταλήγει: «Η ζωή είναι μιγαδική και μαγική. Εμπριέχει και τη φαντασία. Οξυγονώστε την συχνότερα. Έκανα για σας λιγότερα από όσα ήθελα και περισσότερα από όσα μπορούσα. Ο αη-Αλύπιος ας σας έχει όλους καλά».

Προοπτική

Υπάρχουν και αυτοί οι καθηγητές -υπάρχουν κι αυτοί οι τυχεροί μαθητές -υπάρχει κι αυτή η αντίληψη που δικαιώνει το δημόσιο σχολείο, υπάρχει κι αυτή η προοπτική για τους νέους. Και περισσότερο απ' όλα υπάρχει το φρένο στον μονόδρομο των εισαγωγικών εξετάσεων ως ικανή και αναγκαία συνθήκη για την επιτυχία. (Είναι ικανή και αναγκαία συνθήκη αλλά για την οικονομία και την παραοικονομία).

Captain-my Captain, μία ακόμη φορά που έδειξες πως η ποίηση είναι στην πραγματικότητα παρά στη φαντασία... Τυχεροί οι μαθητές σου. Τους αφαίρεσες την ημερομηνία λήξης.